

Vergeten mensenrecht

notitie SGP Tweede Kamer over geloofsvervolging

Vergeten mensenrecht

Notitie SGP Tweede Kamer over geloofsvervolging

December 2010

Auteur: Wilco Kodde

Colofon

SGP-fractie Tweede Kamer

Bezoekadres: Plein 2, 2500 CR Den Haag

Postadres: Postbus 20018, 2500 EA Den Haag

T (070) 318 30 45

F (070) 318 28 47

E sgp@tweedekamer.nl

Foto voorpagina: Open Doors

Inhoudsopgave

1. Inleiding	6
2. Geloofsvervolging: verkenning van het probleem..	9
3. Aandacht voor geloofsvervolging	14
4. Nationale actie.....	18
4.1 Direct	18
4.2 Indirect	22
5. Internationale actie	25
5.1 Europese Unie	25
5.2 Raad van Europa	30
5.3 Verenigde Naties.....	31
5.4 OVSE	35
5.5 Niet-gouvernementele organisaties	36
6. Instrumenten.....	38
6.1 Gebruikte instrumenten en effect	38
6.2 Nieuwe instrumenten	40
7. Aanbevelingen.....	45
8. Samenvatting	50

‘Ik smeeK u: maak gebruik van uw vrijheid om die van ons te bevorderen.’

(Aung San Suu Kyi, Birmese mensenrechtenverdediger en Nobelprijswinnares voor de Vrede in 1991)

1. Inleiding

Vrijheid is een groot goed. Vrijheid van meningsuiting, vrijheid van vereniging, vrijheid van onderwijs zijn grote voorrechten die in Nederland gelden. Geloofsvrijheid is dat ook. In veel landen zijn mensen vrij te geloven wat men wil. Hoe anders is dat in landen die gestempeld worden door het communisme of waar de islam het leven van de burgers domineert. Vooral christenen moeten het daar ontgelden. Christenen vormen in de wereld de grootste groep mensen die om het geloof vervolgd worden. Volgens vele verklaringen en verdragen van de Verenigde Naties word godsdienstvrijheid, op papier, gewaarborgd. In de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens wordt uitgesproken dat iedereen ter wereld recht heeft op vrijheid van godsdienst.¹ Zo wordt in het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten de rechten voor minderheden gerekend tot de rechten voor de mens.² Verklaringen over mensenrechten hebben overigens een lange en rijke geschiedenis. Al in 1581, in het Plakkaat van Verlatinghe waardoor Nederland zich losmaakte van de koning van Spanje, wordt gesteld dat als een vorst zijn onderdanen niet beschermt als schapen, maar hen *‘onderdrukt dan is hij niet langer een vorst maar een tiran en dan mogen zij wettig overgaan tot de keuze van een andere vorst.’* Geloofsvervolging is zo oud als de mensheid. In vergelijking met andere landen hebben gelovigen in Nederland niets te klagen. Helaas komt het in andere delen

---

¹ Verenigde Naties, Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, artikel 18

² Verenigde Naties, Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten, artikel 27

van de wereld veelvuldig voor dat mensen vanwege hun geloof worden onderdrukt.

De SGP is tegen iedere geloofsvervolging. Met deze notitie wil de Tweede Kamerfractie van de SGP het thema geloofsvervolging nóg meer prioriteit geven en tegelijk een aantal suggesties en aanbevelingen geven aan de Minister van Buitenlandse Zaken, in de hoop dat de aanbevelingen verwerkt zullen worden in het toekomstige mensenrechtenbeleid.

In deze fractienotitie wordt kort samengevat wat het probleem is en welke activiteiten er al worden ondernomen vanuit Nederland en de internationale gemeenschap. Ook worden er enkele aanbevelingen gegeven voor de beleidsmakers. In deze notitie wordt soms de term 'geloofsvervolging' gebruikt, een andere keer de term 'christenvervolging'. Dit hangt af van de situatie waarover geschreven wordt. Vaak zijn het christenen die vervolgd worden, in dat geval wordt dit ook expliciet benoemd.

Deze fractienotitie is aangeboden aan de Minister van Buitenlandse Zaken tijdens de begrotingsbehandeling op 14 december 2010 door SGP-fractievoorzitter Kees van der Staaij.

FOTO

2. Geloofsvervolging: verkenning van het probleem

In meer dan vijftig landen op de wereld worden gelovigen vervolgd omwille van hun geloof. Zeker 100 miljoen christenen wereldwijd staan bloot aan vervolging, maar er worden ook getallen tot 250 miljoen genoemd.³ Daarmee vormen christenen de grootste groep onder degenen die vervolgd worden om het geloof.⁴ Er kan daarbij ruwweg onderscheid gemaakt worden tussen drie verschillende soorten landen. De eerste groep bestaat uit islamitische landen. In deze landen worden de meeste christenen vervolgd. Een andere categorie betreft de landen die voorheen communistisch waren of dat nog steeds zijn. Daarnaast is er een kleinere groep landen in de categorie christenvervolgers waar het hindoeïsme en boeddhisme een belangrijke godsdienst is. Met name christenen in India, Nepal, Bhutan, Sri Lanka en andere landen ervaren dit aan den lijve.

Binnen Europa valt alleen Wit-Rusland onder de landen waar christenen onderdrukt worden. In het Midden-Oosten worden in bijna alle landen christenen vervolgd omwille van het geloof. Voor noordelijk Afrika geldt hetzelfde, en ook in Centraal-Azië zijn nog veel landen waar christenen in meerdere of mindere mate niet vrij hun geloof kunnen belijden.

De politiek staat voor een belangrijk dilemma bij het aanpakken van geloofsvervolging. Landen waarin gelovigen vervolgd worden, zijn vaak in meer of mindere mate gesloten landen. Toch hebben alle landen, zelfs Noord-Korea, contacten met andere landen. Meestal betekent 'contact' economische samenwerking. Ook

---

³ Voor omvang en aantallen over geloofsvervolging, zie de rapporten en verslagen van ngo's als Open Doors, Amnesty International, Release International, etc.

⁴ Katholiek Nieuwsblad, *'Te weinig aandacht voor vervolgde christenen'*, 29 maart 2010

Westerse landen doen veel zaken met landen als China, Saoedi-Arabië, Egypte, Marokko, et cetera.

Een belangrijke vraag is: in hoeverre moet er samen gewerkt worden met landen waar minderheden, waaronder christenen, worden vervolgd? Is het beter om het land zoveel mogelijk te isoleren, of om via samenwerking te streven naar verbetering van de mensenrechten? Wat is het meest effectief? In het geval van totale isolatie zal vooral de bevolking lijden onder de achteruitgang van de economie. Of verdrukte gelovigen in het land er beter van worden, is maar zeer de vraag. Aan de andere kant zijn er nadelen aan economische samenwerking met landen waarin gelovigen vervolgd worden. Zo wordt de positie van het land versterkt door de samenwerking en bestaat de kans dat de landen op het wereldtoneel steeds meer te zeggen krijgen. Dat is ook zeker geen aantrekkelijk vooruitzicht. Ook wordt naar de mening van de SGP een te slap signaal afgegeven als bijvoorbeeld Nederland enerzijds tijdens een internationaal forum de aandacht vraagt voor de mensenrechtensituatie in bijvoorbeeld China of een islamitisch land, terwijl anderzijds miljardendeals worden gesloten op het gebied van de handel. In deze fractienotie wordt een antwoord gezocht op deze moeilijke.

Zoals gezegd, spelen islamitische landen een bijzonder kwalijke rol in de wereldwijde geloofsvervolgung. Lettend op de praktijk kan gesteld worden: hoe hoger het percentage moslims in een land, hoe hoger de plek van het betreffende land op de Ranglijst Christenvervolgung van Open Doors.⁵ Dat zou tot een kritische houding moeten leiden van Westerse landen ten opzichte van islamitische landen. Dat is nu niet het geval. Het lijkt er eerder op dat Europese landen juist veel proberen samen te werken met islamitische landen in het Midden-Oosten. Eu-

---

⁵ Ranglijst Christenvervolgung Open Doors

ropa zoekt ook toenadering tot Turkije, en dat land is inmiddels kandidaat-lidstaat van de EU.

In deze probleemverkenning krijgt ook China een aparte vermelding. Dat komt door de economische en politieke machtsituatie waarin het land zich bevindt, in combinatie met het feit dat nergens in de wereld zoveel christenen vervolgd worden als in China. Daarnaast maakt China zich schuldig aan een gruwelijke misdaad, doordat ze vluchtelingen uit Noord-Korea niet erkent en direct terugstuurt. In Noord-Korea wacht voor deze vluchtelingen het concentratiekamp en executie, zelfs van kleine kinderen.

China is één van de weinige landen die contacten onderhouden met Noord-Korea. Ook is China lid van de VN-veiligheidsraad waarin zij een veto kan uitspreken over alle sancties van de VN-veiligheidsraad. China speelt dus een kwalijke rol inzake geloofsvervolging en heeft een machtige positie op het wereldtoneel. Hierbij moeten we wel opmerken dat de mate van geloofsvervolging in China verschilt per regio. Zo is het in bijvoorbeeld de noordoostelijke provincie Xinjang veel gevaarlijker om christen te zijn, dan in de regio in het oostelijk van Peking.⁶

Voor de vervolgte gelovigen maakt het in de praktijk niet uit om welke redenen en door wie zij vervolgd worden. Voor de politiek is er wél een verschil. Bij sommige landen kan Nederland geloofsvervolgden helpen door middel van militaire missies, bij andere landen zal de regering aangesproken moeten worden omdat Nederland verder niet in het land actief is. In Afghanistan is sprake van ernstige geloofsvervolging, maar dat is niet omdat de regering daartoe aanzet. In Afghanistan heeft de overheid bijzonder weinig grip op de situatie in het

---

⁶ Nederlandse Zendingsraad, *China Verklaring*, 2 september 2010

eigen land. Moslimterroristen en anderen kunnen hun gang gaan tegen andersgelovigen, zonder dat de overheid hierin verandering kan brengen. In landen als Noord-Korea en Iran is er sprake van ernstige geloofsvervolging als gevolg van het feit dat de regering de eigen onderdanen wil dwingen zich aan communistische of islamitische regels te houden.

Het is voor politieke partijen en de Minister van Buitenlandse Zaken moeilijk om iets te verbeteren aan de situatie van christenen in het buitenland. Politieke partijen kunnen alleen invloed uitoefenen vanuit het parlement. De minister moet vervolgens aan de slag met het eigen buitenlandse beleid en door te proberen via internationale organen het thema geloofsvervolging aan te kaarten.

FOTO

3. Aandacht voor geloofsvervolging

Voor mensenrechten is vanuit de politiek wereldwijd aandacht. Voor het specifieke onderwerp christenvervolging is dat minder het geval. Het onderwerp ligt in zeker opzicht gevoelig. Zo blijkt dat seculiere partijen al snel praten over ‘mensenrechtenschendingen’ en onvoldoende oog hebben voor de structurele christenvervolging waar vaak sprake van is. Als christelijke partijen, bijvoorbeeld de SGP, aandacht vragen voor christenvervolging, klinkt al snel het verwijt dat de aandacht voor christenenvervolging enkel voortkomt vanuit het eigen geloof. Daarbij zouden christelijke partijen minder aandacht hebben voor andere gevallen van mensenrechtenschendingen en dus erg selectief met dit thema omgaan. Het is niet zo dat de SGP gevallen van christenvervolging veel erger vindt dan vervolging van mensen van een ander geloof. De extra aandacht die de SGP aan het onderwerp wil geven, komt vooral voort uit het feit dat er in brede zin te weinig aandacht is voor christenvervolging. De SGP ziet het dan als belangrijke taak om het thema christenvervolging wel aan de orde te stellen.

Wat betreft de politieke partijen valt op dat vooral de VVD, PVV, het CDA, de CU en de SGP de aandacht vragen voor geloofsvervolging. Bij de andere partijen is de belangstelling duidelijk veel minder als geloofsvervolging specifiek christenen betreft.

Mensenrechtenbeleid krijgt gelukkig hoge prioriteit bij de Nederlandse regering en de internationale gemeenschap. Dit valt af te leiden uit de aanstelling van commissies, het werken aan mensenrechtendialogen, de vele rapporten en verslagen en de diplomatieke inspanning op dit gebied. Maar met het specifieke onderwerp ‘geloofsvervolging’ wordt nog te weinig gedaan.⁷ Er is in wezen geen nationaal of internationaal beleid tegen ge-

---

⁷ Trouw, *Christenvervolging wil maar geen sexy onderwerp worden*, 19 april 2006

loofsvervolging. Gevallen van geloofsvervolging vallen onder het brede thema mensenrechten. Er zijn wel signalen vanuit internationale gremia dat vervolging van godsdienstige minderheden meer aandacht krijgt, doordat bijvoorbeeld bij de VN en de OVSE speciale posten zijn gecreëerd om meer aandacht en gestructureerd beleid te krijgen voor verdrukte religieuze minderheden. In de marge van deze fractienotitie over geloofsvervolging, wil de SGP wel kwijt dat de inzet voor mensenrechten 'smaller' kan. Het kan niet de bedoeling zijn dat in het kader van mensenrechten geprobeerd wordt om bijvoorbeeld abortus acceptabel te maken in andere landen.⁸ Dat valt ten eerste niet onder mensenrechten en er kan ook krediet worden verspeeld bij de betreffende regeringen. Dat 'krediet' is hard nodig voor belangrijke zaken. De internationale gemeenschap zal dus de prioriteiten moeten toespitsen zodat onder de paraplu van mensenrechten primair gewerkt wordt aan het oplossen van de ergste en meest schrijnende gevallen van humanitair leed.

Vanuit de Europese Unie is ook aandacht voor verdrukte christenen. Althans: wie alleen afgaat op de hoeveelheid en dikte van rapporten, onderzoeken, presentaties, evaluaties en andere documenten die over het thema mensenrechten geproduceerd wordt, krijgt de indruk dat mensenrechten voor de EU heel belangrijk zijn. Als het gaat over prioriteit tegenover bijvoorbeeld economische handel, ligt dat anders. De Europese Commissie heeft met een breed scala aan niet-EU-landen structureel dialoog over het thema mensenrechten. Hieronder vallen onder andere Iran, Indonesië, Kazakstan, China en andere landen. Jaarlijks geeft de Europese Commissie ook een rapport uit over mensenrechten in de wereld en de

---

⁸ Nederlands Dagblad, *Koenders wil recht op veilige abortus verdedigen*, 18 augustus 2007

rol van de EU hierin.⁹ De SGP ondersteunt dit van harte, maar merkt ook hier weer op dat het meer toegespitst kan worden op de echte problemen zoals christenvervolging. Het is toch wel opvallend dat er zoveel aandacht wordt besteedt aan zaken als *gender policy*, terwijl vele gezinnen ter wereld vrezen voor hun leven vanwege hun geloof.

---

⁹ Europese Commissie, *Human rights and democracy in the World – Report on EU action July 2008 to December 2009*, mei 2010

FOTO

4. Nationale actie

In deze paragraaf beschrijven we de activiteiten die de Nederlandse regering onderneemt om geloofsvervolgung te bestrijden.

4.1 Direct

De afgelopen kabinetsperiode heeft Nederland een Minister van Buitenlandse Zaken gehad die, met name in het kader van de mensenrechten, goed oog had voor de benarde situatie van gelovigen in de wereld. Het thema mensenrechten was zelfs één van de speerpunten van het buitenlands beleid en de Nederlandse regering verklaarde in de Mensenrechtenstrategie van 2007 zelfs dat Nederland een voortrekkersrol op zich wilde nemen op het gebied van versterking van het externe EU-mensenrechtenbeleid.¹⁰ De SGP-Jongeren reikten in 2008 een prijs uit aan Minister Verhagen voor zijn inzet tegen christenvervolgung.¹¹ De SGP pleit ervoor dat het nieuwe kabinet deze lijn voortzet. Inzet tegen geloofsvervolgung is, als het goed is, niet een kwestie van reageren op incidenten, maar een proces waarin gewerkt wordt aan structurele verbetering. Het aankaarten van het thema geloofsvervolgung en het vergroten van de sensitiviteit in internationale gremia is een zaak van lange adem. Nederland kan via de politieke kanalen proberen iets aan de positie van vervolgte gelovigen te veranderen. De Minister-president of de Minister van Buitenlandse Zaken kan zijn ambtsgeenoot door een gesprek of een brief op dit punt aanspreken. De ene regering is hier gevoeliger voor dan de andere regering. Dit heeft ook vaak te maken met de belangen die er meespelen en hoe de relatie is met het betreffende land. Hier komt al gauw weer het al eerder genoemde dilemma aan de orde. Nederland

---

¹⁰ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Naar een menswaardig bestaan*, november 2007

¹¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *SGP-jongeren prijzen Verhagen voor mensenrechtenbeleid*, 17 december 2008

heeft er belang bij om goede betrekkingen te hebben met bijvoorbeeld China in verband met de economische welvaart. Het is dan vaak lastig om tegelijkertijd kritiek te hebben op de Chinese regering omdat in het land christenen vervolgd worden. De Nederlandse regering kiest duidelijk voor de weg van de dialoog, samengaand met economische samenwerking.¹² De SGP is van mening dat het opkomen voor de situatie van christenen voorop moet staan. Daarom mag de Nederlandse regering nooit schuwen om de positie van christenen aan te kaarten als er een redelijke kans bestaat dat door de Nederlandse inzet de situatie van christenen in het betreffende land ook daadwerkelijk verbetert.

Nederland heeft in het kader van de nieuwe mensenrechtenstrategie besloten om een pilot beleidsintensivering godsdienstvrijheid te starten. Hiermee is in juli 2009 een begin gemaakt. Vijf landen zijn geselecteerd: China, India, Egypte, Eritrea en Kazakstan. De ambassades in de genoemde landen schrijven een analyse met betrekking tot godsdienstvrijheid en proberen aanbevelingen te doen voor een structurele aanpak van geloofsvervolgung. Naar verwachting wordt de evaluatie van de pilot eind 2010 gepresenteerd. De SGP is groot voorstander van het voortzetten van dergelijk pilots en stelt voor om de pilot uit te breiden naar zoveel mogelijk andere ambassades in landen waar christenen vervolgd worden.

Allereerst wordt de nadruk gelegd op een project dat sinds kort gaande is op het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Dit betreft een pilot beleidsintensivering godsdienstvrijheid waarbij de landen China, Eritrea Kazakstan, Egypte en Iran bijzondere aandacht krijgen. De evaluatie komt naar verwachting uit in het einde van

---

¹² Lezing Minister Verhagen van Buitenlandse Zaken, *Mensenrechten: waar beschaving en belangen samenkomen*, 23 maart 2010

2010. De SGP is er groot voorstander van om deze pilot voort te zetten, voornamelijk omdat het van belang is dat er bij de afdeling mensenrechten op het Ministerie van Buitenlandse Zaken voldoende aandacht blijft voor verdrukte christenen.

Eén van de diplomatieke instrumenten die een minister tot de beschikking heeft, is het ontbieden van een ambassadeur. Minister Verhagen ontbood in maart 2010 nog de ambassadeur van Marokko in verband met het oppakken van 18 christenen in het land.¹³ De SGP wil dit zware instrument niet laten afzwakken, maar pleit er wel voor om in het vervolg een ambassadeur vaker te ontbieden in het geval van geloofsvervolging. Zo wordt het duidelijk dat geloofsvervolging voor Nederland hoge prioriteit heeft. Ook het verbinden van consequenties aan geloofsvervolging moet meer aandacht krijgen. Zoals eerder genoemd wil de SGP dat landen waar gelovigen vervolgd worden, effectief worden gestraft.

In Nederland zijn mensenrechten wereldwijd weliswaar speerpunt van het beleid, maar is de focus naar de mening van de SGP te breed. Nu ziet de Nederlandse regering het als taak om in het kader van mensenrechtenbeleid, kritiek te leveren op bijvoorbeeld het Vaticaan als een bepaalde geestelijke een mening heeft over homoseksualiteit die afwijkt van het liberale standpunt. Op deze manier wordt de capaciteit verkeerd benut en vervlakt het thema mensenrechten. Natuurlijk hoeft mensenrechtenbeleid niet alléén toegespitst te zijn op geloofsvervolging, maar het onderwerp zou binnen het mensenrechtenbeleid wel als één van de speerpunten moeten zijn.

Het valt vaak op dat meerdere ministeries zich bezig houden met mensenrechtenbeleid en mensenrechtensituaties in landen in de wereld. Zo zijn er ambtsberichten

---

¹³ Nederlands Dagblad, *Verhagen ontbiedt Marokkaanse ambassadeur*, 9 maart 2010

voor de IND bestemd waarin precies omschreven wordt hoe de situatie is voor bijvoorbeeld christenen in Irak. Deze informatie blijft dan vaak beperkt tot degenen die zich bezig houden met verblijfsvergunningen en uitzetting van asielzoekers. Deze informatie kan echter ook goed gebruikt worden voor het buitenlandse beleid van Nederland.

- Inzet tegen geloofsvervolging moet één van de speerpunten worden van het mensenrechtenbeleid. Verdergaande verbreding van het thema mensenrechten is daarom ongewenst. Verbreding van het mensenrechtenbeleid mag niet ten koste gaan van het bestrijden van geloofsvervolging.
- Het Ministerie van Buitenlandse Zaken moet de pilot beleidsintensivering godsdienstvrijheid ook na de evaluatie 2010, voortzetten en zo mogelijk uitbreiden.
- Het ontbieden van een ambassadeur in het geval van geloofsvervolging in het desbetreffende land, dient vaker te gebeuren. Eventuele economische risico's die hieraan verbonden zouden kunnen zijn zal Nederland in het belang van het verbeteren van de positie van vervolgte gelovigen, moeten accepteren.
- Nederland moet bevorderen dat landen waar sprake is van geloofsvervolging, geen deel meer uitmaken van organen van de VN op het gebied van mensenrechten. Dat is niet alleen een duidelijk signaal, maar ook een middel om de slagkracht van deze organen te verbeteren.
- Nederland moet maatschappelijk verantwoord ondernemen van bedrijven verder stimuleren en in proberen te zetten in de strijd tegen geloofsvervolging.
- De Nederlandse regering moet het pleidooi steunen van Europarlementariërs die voorstellen dat

- vanuit de EU geen handelsakkoorden meer gesloten worden met landen die gelovigen vervolgen.
- Aanpak van geloofsvervolgung moet niet een incidenteel karakter krijgen. Daarom verdient het aanbeveling om kennis te nemen van voortgangsrapportages en andere rapporten over geloofsvervolgung afkomstig van ngo's, vanuit de EU of de VN zodat er een duidelijke lijn komt in de agendering en aanpak van geloofsvervolgung.
  - Bundel beschikbare informatie over mensenrechtensituaties. De kans bestaat nu nog dat verschillende ministeries en instellingen langs elkaar heen werken.
  - Om in de Nederlandse politiek godsdienstvrijheid en de Nederlandse inzet meer aandacht te geven, moet jaarlijks een debat plaatsvinden in de Tweede Kamer over dit onderwerp. De publicatie van de Nederlandse mensenrechtenrapportage of een VN-rapport voor de vrijheid van godsdienst of overtuiging zou een goed moment daarvoor zijn. Het debat vindt dan plaats aan de hand van de rapporten en verslagen van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, de Europese Unie, de Verenigde Naties, de OVSE en verschillende ngo's.

4.2 Indirect

Met indirecte actie van Nederland wordt verstaan de activiteiten die Nederland kan ondernemen via de weg van de Europese Unie, de Verenigde Naties en verder alle andere internationale gremia. Het is vaak moeilijk om als klein land iets in te brengen in een grote gemeenschap waar vele diverse landen zitten. Soms wordt de wens van Nederland dan niet gehoord of wordt het voorstel een compromis waar alle kracht van de eigenlijke boodschap is uitgehaald. Desondanks staat de SGP ervoor om te blijven proberen via internationale fora de 'wereldleiders' op te roepen tot actie. Het grote voordeel van de internationale gremia is dat er gemakkelijker contact gelegd kan worden met een regering dan dat

Nederland dit op eigen houtje wil doen. De SGP pleit ervoor om voortaan in de internationale gremia op zoek te gaan naar bijval van zoveel mogelijk landen in het aanklaarten van geloofsvervolging en vervolgens met deze verzameling van landen actie te ondernemen. Nederland hoeft dan niet te wachten op goedkeuring van alle lidstaten of het voorstel te laten afzwakken tot een kleurloos compromis. Natuurlijk blijft het streven om zoveel mogelijk in EU-verband op te trekken, maar alleen als het niet ten koste gaat van de kern van de boodschap. In dat geval is het beter om nationale landen bijeen te verzamelen. Naast het feit dat de boodschap meer overeind blijft, is het ook belangrijk dat de Verenigde Staten vaker betrokken worden bij Nederlandse initiatieven, omdat Nederland bij samenwerking niet alleen meer alleen op de EU-lidstaten focust.

- Nederland moet vaker proberen om met bevriende landen samen op te trekken als er actie ondernomen moet worden tegen geloofsvervolging. Voor de kracht en de snelheid van de boodschap kan dit beter zijn, dan te wachten op unanieme steun binnen EU-verband of VN-verband.
- Blijf investeren in bilaterale contacten met mede-EU-landen om tot een gemeenschappelijk proactief mensenrechtenbeleid te komen.

FOTO

5. Internationale actie

Op internationaal vlak wordt ook het één en ander ondernomen tegen geloofsvervolging. Dit gebeurt zowel door gouvernementele als niet-gouvernementele organisaties. Het ligt voor de hand om als politieke partij meer te focussen op het gouvernementele vlak, omdat de politiek de meeste invloed uitoefent op de eigen regering en via die weg ook op de Europese Unie en de Verenigde Naties.

5.1 Europese Unie

De Europese Unie is actief op buitenlands gebied. Het thema mensenrechten heeft daarbij hoge prioriteit. Belangrijk is het externe beleid van de Europese Unie, vooral het gemeenschappelijk buitenlands- en veiligheidsbeleid (GBVB). Er zijn Europese richtlijnen aangenomen voor enkele 'mensenrechtenspeerpunten'. Op het punt van geloofsvervolging zijn deze richtlijnen niet duidelijk gedefinieerd, in tegenstelling tot richtlijnen op het gebied van onder andere de doodstraf.

Er liggen belangrijke kansen voor de EU om de situatie van gelovigen in andere landen te verbeteren. Zo zijn er veel landen in de wereld die enerzijds veel belang hebben bij een goede verhouding met de EU, maar tegelijk christenen in hun eigen land verdrukken of dat laten gebeuren. Te denken valt aan Wit-Rusland en Turkije. Wit-Rusland is de enige dictatuur in Europa en heeft ook een sterke band met Rusland. De economische situatie in Wit-Rusland is er slecht aan toe. De regering van Wit-Rusland heeft contact met de Europese Unie voor steun. Wit-Rusland is geen kandidaat-lidstaat van de EU. Wel is er sprake van een Oost-Europees partnerschap met het land. Van deze relatie kan gebruik worden gemaakt. In ruil voor steun kan de EU dan meer vrijheid eisen voor christenen in het land, met als bijkomend voordeel dat de greep van Rusland op Wit-Rusland minder wordt.

Turkije is wel kandidaat-lidstaat van de EU. Hier SGP is hier fel tegenstander van, maar zolang de onderhandelingen lopen, willen we dat die zo goed mogelijk benut worden om de situatie van christenen in het land te verbeteren. De EU is een grote speler op het wereldtoneel en heeft handelsakkoorden met landen over de hele wereld. Een groep Europarlementariërs heeft voorgesteld geen handelsakkoorden te sluiten met landen waar christenen niet vrij zijn om hun geloof te belijden en daarnaar te leven.¹⁴ Dat is een zeer goed initiatief, dat goed aansluit bij een aanbeveling van deze fractienotitie dat economische samenwerking gepaard moet gaan met verbetering van mensenrechten. Nu is het wel een informele verklaring, waar verder geen direct politiek gevolg aan vast zit. Toch verdient dit initiatief navolging door de Europese Raad en Europese Commissie.

In China worden vele miljoenen gelovigen vervolgd. De economie mag dan explosief groeien, de mensenrechtensituatie lijkt niet te verbeteren. De Chinese regering reageert vaak uiterst gevoelig op 'inmenging in binnenlandse aangelegenheden', waarmee bedoeld wordt: aankaarten van mensenrechten. Binnen de EU zijn de regeringen verdeeld over de vraag in hoeverre er samengewerkt moet worden met China. Beijing benut deze situatie door landen tegen elkaar uit te spelen.¹⁵ Als Duitsland bijvoorbeeld een hardere lijn heeft dan Roemenië, dan werkt China liever samen met Roemenië en heeft Duitsland dat zich principieel heeft opgesteld, het nakijken. China is wel de tweede handelspartner van Europa.¹⁶ Jaarlijks organiseren de EU en China een gezamenlijke top. Niets wijst er op dat de mensenrechtensituatie in China beter is geworden in deze tussentijd. Er is veel aan gelegen dat China de mensenrechtensituatie gaat

---

¹⁴ Reformatorisch Dagblad, *Verklaring: Actie van EU nodig tegen vervolging*, 6 oktober 2010

¹⁵ Hindustan Times, *Against the Great Wall*, 19 mei 2010

¹⁶ Website Europees Parlement, *Betrekkingen EU-China: de stand van zaken*, 5 oktober 2010

verbeteren. Daar zijn dan niet alleen de vele tientallen miljoenen Chinese christenen mee geholpen, maar ook de vluchtelingen uit Noord-Korea die met gevaar voor eigen leven het horrorrijk van Kim Jung-il zijn ontvlucht. Daarom stelt de SGP voor om in de handel minder te focussen op China, zolang de mensenrechtensituatie blijft zoals die nu is. Aangezien China de tweede handelspartner is van Europa, zal dit voor zowel China als Europa zeker merkbaar zijn als de economische samenwerking tussen beiden wordt geremd. De SGP wil dat de EU meer samen gaat werken met de opkomende economie Brazilië, waar christenen niet vervolgd worden. Brazilië zal de rol van China als handelspartner niet op korte termijn kunnen overnemen, maar de groeiende industrie in Brazilië biedt wel veel kansen voor Europese landen. Er is geen duidelijker en meer voelbaar signaal richting China denkbaar, dan laten blijken dat Europese landen zich in economisch opzicht meer gaan richten op economische concurrenten. Ook Japan en Zuid-Korea zijn goede voorbeelden van ontwikkelde landen waar christenen vrij kunnen leven. De Europese handelsrelaties met Japan zijn al heel intensief. Deze lijn moet voortgezet worden en handel met landen als Japan en Zuid-Korea moet voorrang krijgen boven handel met China.

Niet alleen tegen grootmacht China moet een vuist gemaakt worden, ook de islamitische landen moeten meer sancties opgelegd krijgen. In de probleemverkenning wordt al geconstateerd dat de EU niet bepaald streng optreedt tegen islamitische landen. Dit kan zo niet doorgaan. Zolang praten en waarschuwen niet gevolgd wordt door actie, hoeft men ook geen enkele illusie te maken over het verbeteren van positie van christenen in bijvoorbeeld Saoedi-Arabië, waar christenen Bijbelbezit met de doodstraf moeten bekopen. Tegen Iran worden wel sancties genomen, al zijn deze sancties enkel het gevolg van het nucleaire programma van Iran en niet het gevolg van mensenrechtenschendingen. In het opleggen

van sancties aan Iran moet dit volgens de SGP voortaan wel een rol gaan spelen, net als bij de andere islamitische landen die mensenrechten met voeten treden. Uiteraard kan dit alleen in internationaal verband, anders hebben de sancties en blokkades geen effect. Dit lijkt een dubbelslachtige stelling, omdat elders in deze notitie wordt geopperd om landen meer in 'gelegenheidscoalities' op te laten treden als in EU-verband of VN-verband geen actie van de grond komt. Dit geldt echter niet zozeer voor economische sancties. Economische sancties en blokkades kunnen alleen effectief zijn als alle landen tegelijk aan dezelfde regels gebonden worden.

'Europa' is erg breed. Zo is er de Europese Commissie, het Europees Parlement en vele andere Europese organen. Het is niet gemakkelijk om zicht te krijgen op wat in Europees verband wordt gedaan aan het bestrijden van geloofsvervolging. De Europese Commissie publiceert aan de lopende band rapporten over mensenrechten, het Europees Parlement neemt maandelijks vele resoluties aan over mensenrechten, ngo's overleggen met Europarlementariërs en intussen spreken de EU-lidstaten allerlei wensen en standpunten uit om iets te doen aan de verbetering van mensenrechten. Al met al is dit een onoverzichtelijk geheel van Europese actie. Nederland heeft bijvoorbeeld op het Ministerie van Buitenlandse Zaken een mensenrechtenambassadeur, de Verenigde Naties hebben een speciale rapporteur voor de vrijheid van godsdienst of overtuiging en bij de OVSE is iemand aangesteld als Hoge Commissaris inzake Nationale Minderheden. Deze mensen zijn aangesteld om het mensenrechtenbeleid prioriteit te geven en het beleid aangaande geloofsvervolging zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen. Vóór het Verdrag van Lissabon had de Europese Commissie een Hoge Vertegenwoordiger voor de Mensenrechten, die onder verantwoordelijkheid viel van de voorganger van de huidige hoge vertegenwoordiger van het buitenlandse beleid. Om deze

post opnieuw te creëren, zou een verdragswijziging nodig zijn. Momenteel is het maar de vraag of een nieuwe post creëren het gewenste effect heeft. Het is vooral van belang dat de huidige Hoge Vertegenwoordiger van de Unie voor Buitenlandse Zaken en Veiligheidsbeleid, het mensenrechtenbeleid en beleid tegen geloofsvervolging in Europa goed coördineert.

In de Mensenrechtenrapportage van 2009 valt ook te lezen dat de EU meegaat in de discussie over godsdienstlastering (*defamation*). Het is een zorgwekkende ontwikkeling dat onder aanvoering van islamitische landen resoluties en andere documenten worden opgesteld waarin het beledigen van godsdiensten strafbaar wordt gesteld, teneinde christenvervolging in de islamitische wereld te rechtvaardigen. De SGP is, evenals de Nederlandse regering overigens, van mening dat vanuit Europa opgepast moet worden voor deze ontwikkeling en de SGP wil dat Nederland op geen enkele manier meewerkt aan voorstellen van islamitische landen over *defamation*.

- Het tegengaan van geloofsvervolging moet bij de topprioriteiten gaan behoren van het Europese beleid. De Nederlandse vertegenwoordiging moet hierop aandringen.
- Europa moet meer economische samenwerking zoeken met landen als Brazilië, Zuid-Korea en Japan, in plaats van China.
- Binnen de Europese Unie moet, alvorens er weer een EU-China top wordt gehouden, een gezamenlijk en ondubbelzinnig China-beleid komen. Tegenover grootmacht China moet Europa met één mond spreken.
- Binnen de Europese Unie moeten richtlijnen komen op het specifieke vlak van geloofsvervolging.
- De Hoge Vertegenwoordiger van de Unie voor Buitenlandse Zaken en Veiligheidsbeleid moet een meer zichtbare rol gaan spelen om te zorgen voor een optimale coördinatie van mensenrech-

tenbeleid in EU-kringen. Dit is overigens in overeenstemming met de strategische inzet van de Nederlandse regering.¹⁷

- De Europese Unie moet bij de regering van de Verenigde Staten aansluiting zoeken om het zogenoemde systeem van *Countries of Particular Concern* gezamenlijk te hanteren.
- In de Europese Commissie en de Europese Raad moet het initiatief overgenomen worden van de Europarlementariërs die voorstellen dat vanuit de EU geen handelsakkoorden meer gesloten worden met landen die gelovigen vervolgen.
- Er moet een *early warning system* komen, om geloofsvervolging vroegtijdig te signaleren. De veldkantoren en ngo-medewerkers kunnen hierbij een belangrijke rol spelen.
- Vanuit Europa mogen geen initiatieven worden gesteund van islamitische landen om *defamation* strafbaar te stellen, omdat zij hiermee christenvervolging juridisch willen rechtvaardigen.

5.2 Raad van Europa

De Raad van Europa is de mensenrechtenwaakhond van Europa. Het Europees Hof van de Rechten van de Mens is wellicht de meest bekende instelling van deze organisatie. Wit-Rusland en Kazakstan zijn geen leden van de Raad van Europa, vanwege de slechte mensenrechtensituatie. Beide landen lijken echter wel geïnteresseerd, en dat biedt kansen. Turkije is vreemd genoeg wel lid en over dat land worden in de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa regelmatig resoluties ingediend om de situatie van christenen in het land te verbeteren.¹⁸ De

---

¹⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Naar een menswaardig bestaan*, november 2007

¹⁸ Resolutie Parlementaire Vergadering Raad van Europa in 2010. Volledig tekst: <http://assembly.coe.int/Mainf.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta10/ERES1704.htm>

Nederlandse regering is betrokken bij de Raad van Europa middels het Comité van Ministers van de Raad van Europa. Ook zitten er Nederlandse Kamerleden in het Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa. Zij kunnen er dus op toezien dat Wit-Rusland en Kazakstan pas lid worden als de mensenrechtensituatie acceptabel is. Eerder niet. Dus ook niet op basis van toezeggingen van een regering dat er verbetering zal komen. Eerst daden, dan lid worden. Op deze manier kunnen Wit-Rusland en Kazakstan positief gestimuleerd worden om de mensenrechtensituatie, dus ook de leefsituatie van gelovigen, te verbeteren. In het verband van de Raad van Europa, kunnen Nederlandse vertegenwoordigers toezien op de situatie van mensenrechten in andere staten die lid zijn. Binnen de Raad van Europa is wel een comité dat toe moet zien op de regels tegen foltering en een commissie tegen racisme en intolerantie. Een comité of commissie die let op geloofsvervolging in de (kandidaat)-lidstaten zou de Raad van Europa niet misstaan. De SGP vraagt dan ook de Minister van Buitenlandse Zaken te onderzoeken of dit realistisch of dit realistisch is en een toegevoegde waarde zou hebben. De SGP is hier in ieder geval voorstander van.

- Wit-Rusland en Kazakstan mogen pas lid worden van de Raad van Europa als de mensenrechtensituatie acceptabel is. Nederland moet hier mede op toezien.
- De Minister van Buitenlandse Zaken moet onderzoeken of een comité binnen de Raad van Europa toegevoegde waarde heeft en realistisch is.

5.3 Verenigde Naties

De Verenigde Naties zijn een internationale organisatie waarin alle landen ter wereld vertegenwoordigd zijn. Nederland is op velerlei wijze bestrooken bij de Verenigde Naties en heeft ook een goede band opgebouwd met de organisatie. Via deze weg kan de Nederlandse regering de situatie van verdrukte christenen extra on-

der de aandacht brengen en bij de VN resoluties inbrengen om iets te doen tegen geloofsvervolging. Overigens staat de SGP niet onverdeeld positief tegenover de Verenigde Naties. Zo is het een farce dat landen als Libië, Maleisië, Uganda, Mauritanië en Qatar lid zijn geworden van de VN-Mensenrechtenraad. Het wordt op deze manier moeilijk om een instrument als de VN-Mensenrechtenraad in te zetten tegen christenvervolging, als er landen aan deel nemen waar christenen vervolgd worden. Laat staan dat de Verenigde Naties naar buiten toe nog geloofwaardig kunnen opereren als een orgaan vol 'schurkenstaten' een land op de vingers tikt vanwege schending van mensenrechten en verdrukken van gelovigen. Terecht constateerde premier Balkenende dan ook in zijn jaarlijkse speech bij de VN op 25 september 2010: De standaarden en regels zijn duidelijk. Maar de VN kan ze nog niet genoeg afdwingen.¹⁹ Ook bestaat het gevaar dat in het kader van mensenrechten, islamitische landen misbruik maken van het mensenrechtenbeleid van de VN. Een voorbeeld hiervan deed zich voor in 2007. Toen veranderden islamitische landen onder andere een resolutie zodanig dat deze vooral bedoeld leek om kritiek op de islam onmogelijk te maken.²⁰ Ook dient de Organisatie van de Islamitische Conferentie vaak een resolutie in die erop gericht is godsdiensten te beschermen tegen beledigen.²¹ In de praktijk komt dit neer op het legitimeren van christenvervolging. Een subcommissie van de VN stemde in november 2010 voor de resolutie waarin godsdienstbelediging wordt strafbaar gesteld. De stemming in de Algemene Ledenvergadering is in december 2010. De Organisatie van de Islamitische Conferentie heeft al aangekondigd de resolutie in de volgende jaren weer opnieuw in te dienen. Het is van het grootste belang dat Nederland met zoveel

---

¹⁹ Toespraak Balkenende tot de 65e Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, 25 september 2010

²⁰ De Pers, *Mensenrechten worden misbruikt*, 6 november 2007

²¹ Trouw, *Open Doors protesteert tegen VN-resolutie*, 28 oktober 2010

mogelijk landen zich blijft verzetten tegen deze resolutie.

Erg positief is de aanstelling van mevrouw Asma Jahangir als VN-rapporteur voor de vrijheid van godsdienst of overtuiging. Deze rapporteur probeert bij alle regeringen erop aan te dringen dat de vrijheid van gelovigen meer gewaarborgd wordt. Ook zijn de verslagen en rapporten voor de politiek erg handzaam. De SGP zou daarom graag zien dat de jaarverslagen van deze VN-rapporteur ook naar het Nederlandse parlement worden gestuurd en een prominentere rol krijgen in de debatten in de Tweede Kamer.

Daarnaast verleend de VN ook directe hulp in gebieden waar dit nodig is. De VN heeft verschillende organisaties die hulp bieden in crisisgebieden ter plaatse. Twee belangrijke hiervan zijn de UNHCR en de WHO. De UNHCR is een organisatie voor vluchtelingen in de wereld, de WHO is de Wereldgezondheidsorganisatie. In 2008 ondersteunde de Nederlandse regering programma's van de UNHCR, WHO en UNICEF aan humanitaire hulp voor Iraakse

ontheemden in met name Noord-Irak.. Daarnaast zijn er programma's van de verschillende VN-organisaties die hulp bieden aan vervolgte gelovigen. Bij de hulpverlening, ook bij de VN, blijkt soms dat met name christenen achtergesteld worden.²² Hier moet de Nederlandse regering scherp op letten en als er meer gevallen van bekend worden, moet hiertegen door de Nederlandse vertegenwoordiger bij de VN bezwaar worden gemaakt. De SGP vindt dat de Verenigde Naties niet alleen via de politieke weg geloofsvervolging moet tegengaan, maar ook met de programma's in de landen zelf via de weg van hulpverlening. Een bijkomend voordeel is dat de politiek invloed uit kan oefenen op de invulling van programma's en de controle kan houden. Dat is anders dan

---

²² Nederlands Dagblad, *Weinig hulp voor christenen*, 18 augustus 2010

bij de ngo's, waar de politiek veel minder invloed op heeft.

In de probleemverkenning worden landen genoemd waar de overheid in eigen land weinig te zeggen heeft. Het heeft dan weinig effect om regeringen aan te spreken op geloofsvervolging in betreffende landen. Hier bieden zich kansen aan voor ontwikkelingssamenwerking door bijvoorbeeld de Verenigde Naties. Afghanistan is een goed voorbeeld waar beleid tegen geloofsvervolging samen kan gaan met ontwikkelingssamenwerking. Vervolging van andersgelovigen in islamitische landen waar de overheid geen grip heeft op het land, is vaak een kwestie van de heersende cultuur. Cultuurveranderingen zijn meestal een langdurig proces, maar desondanks verdient het aanbeveling om in alle hulpprogramma's van de VN te zorgen dat geloofsvervolging ontmoedigd wordt voor zover dit ligt aan de bevolking zelf.

- Het tegengaan van geloofsvervolging moet bij de topprioriteiten gaan behoren bij de Verenigde Naties. De Nederlandse vertegenwoordiging moet hierop aandringen.
- Nederland moet met zoveel mogelijk landen actie ondernemen tegen de resolutie van de Organisatie van de Islamitische Conferentie die godsdienstbelediging strafbaar wil stellen.
- De Verenigde Naties moeten er bij de uitvoering van hulpacties op letten dat christelijke minderheden niet achtergesteld worden.
- De rapporten van de VN-rapporteur voor de vrijheid van godsdienst of overtuiging moeten ook in Nederland meer gebruikt worden.
- Geloofsvrijheid moet in alle VN-programma's een prominente rol spelen. Vooral in landen waar geloofsvervolging op lokaal niveau plaats vindt en waar de bevolking in belangrijke mate afhanke-

lijk is van VN-hulp, bieden zich kansen aan om wat tegen geloofsvervolging te doen.

5.4 OVSE

Naast de bekende controlerende rol van de OVSE bij verkiezingen, heeft de OVSE onder andere een Hoge Commissaris inzake Nationale Minderheden. Ook 'observeert' de OVSE in gevallen van christenvervolging, zoals recentelijk in Turkmenistan.²³ Internationale waarnemers houden daar de situatie in de gaten omtrent de arrestatie en het proces van een voorganger van een kerk. De OVSE heeft over de hele wereld veldkantoren die regelmatig rapporteren over de situatie van onder andere verdrukte christenen. Het voordeel van de OVSE is dat onder de lidstaten geen landen zitten waar gelovigen ernstig vervolgd worden. De OVSE kan dus veel geloofwaardiger optreden dan bijvoorbeeld de van binnen uitgeholde Verenigde Naties. Het imago van de OVSE is niet zo bevuild als dat van de Verenigde Naties. Verder is een meerwaarde van de OVSE dat er een koppeling gelegd wordt tussen respect voor mensenrechten en anderzijds veiligheidsbeleid hetgeen voor ieder land erg belangrijk is. De SGP heeft enkele malen aangedrongen op actie van de Minister van Buitenlandse Zaken toen deze in 2003 ook voorzitter was van de OVSE.²⁴ De OVSE moet meer benut worden in de strijd tegen geloofsvervolging. Dit kan door de OVSE meer te laten rapporteren aan nationale regeringen en Europese Unie over geloofsvervolging. De Nederlandse vertegenwoordiging bij de OVSE zou hier meer op aan moeten sturen.

- De observatierol van de OVSE moet meer benut worden in de aanpak tegen geloofsvervolging.

---

²³ Site Open Doors, *Vrouw gevangen voorganger Turkmenistan vraagt om hulp*, 10 september 2010

²⁴ Onder andere op 10 februari 2003 over godsdienstvrijheid in Centraal-Azië

5.5 Niet-gouvernementele organisaties

Internationale niet-gouvernementele organisaties (ngo's) zijn bijvoorbeeld Open Doors, Woord en Daad, Amnesty International, Het Rode Kruis enzovoort. Deze organisaties zijn de ogen en oren van de politiek. Zij zijn ter plekke werkzaam en informeren hun achterban. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken doet er daarom goed aan de informatie van ngo's goed te gebruiken. De SGP is van mening dat dit al voldoende gedaan wordt en pleit daarom voor het vasthouden van deze lijn. Open Doors werkt samen met World Evangelical Alliance dat een officiële registratie heeft bij de Verenigde Naties. De SGP wil de activiteiten van dergelijke organisaties zoveel mogelijk bevorderen door middel van bijvoorbeeld het organiseren van een rondetafelgesprek. Het geluid van de betreffende organisaties komt zo meer voor het voetlicht in politiek Den Haag.

- De activiteiten van ngo's dienen te worden bevorderd door het organiseren van rondetafelgesprekken met de politiek.

FOTO

6. Instrumenten

6.1 Gebruikte instrumenten en effect

Politieke instrumenten om iets aan geloofsvervolging te veranderen, zijn er genoeg. Deze pagina's zouden een lange opsomming kunnen worden van allemaal instrumenten waar de politiek over beschikt. Maar het is vooral van belang wat nu echt de effectieve instrumenten zijn. Daar gaat het om. Wat de rol van politieke partijen betreft, is tot nu toe vooral door middel van Kamervragen en de bijdrage in allerlei debatten geprobeerd het thema geloofsvervolging aan de orde te stellen. Vaak is de vraag dan welke inspanningen er al in het verleden geweest zijn van de kant van de regering en welke resultaten dit heeft opgeleverd. Ook zijn partijen geïnteresseerd in de vraag of de regering van het land dat aangesproken wordt enige gevoeligheid laat zien. Vaak is dan het antwoord dat het geval aan de orde is gesteld, maar dat resultaten moeilijk zijn weer te geven. Het is te begrijpen dat niet ieder gesprek een direct zichtbaar resultaat oplevert. Maar het mag ook niet zo zijn dat dit gegeven een reden is om gemakkelijk te zeggen dat na een gesprek de plicht weer gedaan is. Het resultaat moet voorop staan. In het vervolg wil de SGP de minister meer confronteren met de ontwikkeling van de situatie in het land waar gesprekken mee gevoerd worden. Dus een toezegging van de minister is één, maar daarna is het van belang wat er daadwerkelijk gebeurt en welk effect dat heeft.

Momenteel wordt maatschappelijk verantwoord ondernemen in het buitenland gestimuleerd, zoals een handleiding die ter beschikking is gesteld aan bedrijven om kinderarbeid terug te dringen.²⁵ Dit soort indirect buitenslands beleid zou ook verder uitgebreid kunnen worden naar het beleid op het gebied van geloofsvervolging.

---

²⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Verhagen: overheid en bedrijven samen tegen kinderarbeid*, 26 mei 2010

Al eerder werd de spanning genoemd die er zit tussen economische belangen en het aanklaarten van de verdrukking van christenen. De SGP kiest in de eerste plaats voor de vervolgte geloofsgenoten. Politieke druk uitoefenen op een regering gebeurde bijvoorbeeld in 2008. Een groep Europarlementariërs bezocht China en tijdens dit bezoek werden een predikant en een activist gevangen genomen zodat er geen gesprek met hen plaats kon vinden. Hierop dreigde de delegatie geen enkele overeenkomst meer te ondertekenen met China, zolang de predikant en activist gevangen bleven. Binnen 36 uur stonden de personen weer op vrije voeten. China heeft evenals andere landen belang bij goede economische samenwerking. Blijkbaar kan het helpen om de economische belangen op het spel te zetten, om te bereiken dat de situatie van christenen verbetert. De SGP dringt erop aan dat als landen in enige mate afhankelijk zijn van de handelsrelaties met Nederland of de Europese Unie, deze situatie zoveel mogelijk wordt 'uitgebuut' ten gunste van vervolgte christenen. China speelt zoals eerder genoemd een kwalijke rol op het gebied van geloofsvervolgung en heeft een machtige positie op het wereldtoneel. Het grootste probleem bij de aanpak is dat de EU-landen onderling verdeeld zijn over samenwerking met China. Omdat Europa als economisch blok belangrijk is voor China, moet het China-beleid van de EU-lidstaten op elkaar afgestemd worden. Nu is het zo dat als een EU-lidstaat op eigen gelegenheid de relaties met China op het spel zet, hiermee de eigen glazen ingooit. Tevens is economische samenwerking niet zo iets als een primaire levensbehoefte of een absolute noodzaak. Europa zou in het uiterste geval er ook voor kunnen kiezen om meer samen te werken met de opkomende economie Brazilië. Het verdient aanbeveling dat Europa stappen neemt in de richting van Brazilië en minder focust op China. Deze maatregel hoeft de Europese economie niet te raken, maar kan wel gevolgen hebben voor de Chinese economie, met als mogelijk

gevolg dat China zich bedenkt en de mensenrechtensituatie verbetert. Wel kan een gelegenheidscoalitie ervoor kiezen om China in de toekomst bij een ernstige mensenrechtenschending in de meest felle bewoordingen te veroordelen. De Chinese regering is hier uiterst gevoelig voor en reageert op iedere ‘buitenlandse inmenging in binnenlandse aangelegenheden’ al uiterst furieus.²⁶ Als een nieuwe rel zich aandient, die gemakkelijk veroorzaakt kan worden door een uiterst fel statement richting China af te geven, worden de EU en de Amerikaanse regering gedwongen stelling te kiezen. Mogelijk kan dit het begin van verbetering betekenen.

6.2 Nieuwe instrumenten

Behalve het gebruiken van bestaande instrumenten moet actief gezocht worden naar nieuwe instrumenten in de strijd tegen geloofsvervolging. Daarom volgt hieronder een lijst met nieuwe door de SGP aanbevolen opties voor de Nederlandse regering.

Early warning system

De SGP pleit ervoor om te gaan werken met een *early warning system*. Dit in navolging van het pleidooi²⁷ van de speciale rapporteur voor de vrijheid van godsdienst of overtuiging, Asma Jahangir, die is aangesteld door de VN-Mensenrechtenraad. Hiermee zou dan gewerkt worden met indicatoren die vroegtijdig kunnen wijzen op religieuze spanningen en discriminatie van religieuze minderheden. Dit lijkt erg theoretisch en niet-effectief, maar in de praktijk blijkt dat Westerse overheden vanachter het bureau niet altijd voldoende oog hebben voor indicatoren die wijzen op onderdrukking van christenen. Daarom zijn de contacten met de mensen in ‘het

---

²⁶ Trouw, *China: Nobelprijs Liu moedigt misdaad aan*, 14 oktober 2010

²⁷ United Nations General Assembly, *Report of the Special Rapporteur on freedom of religion or belief*, Asma Jahangir, 21 december 2009

veld' zo belangrijk. Zij merken indicatoren die wijzen naar geloofsvervolgung vanuit de ervaring en beleving, vroegtijdig op.

Toolkit Freedom of Religion or Belief

Verder pleit de SGP voor invoering van de *Toolkit Freedom of Religion or Belief*. Feitelijk is het verschil tussen deze *toolkit* en het hiervoor genoemde *early warning system* niet zo groot. In een *toolkit* staan indicatoren die aangeven wanneer en in welke mate er sprake is van geloofsvervolgung. Spanje leek in de eerste helft van 2010 als voorzitter van de Europese Unie zich in te zetten voor een dergelijke *toolkit*. In een dergelijke *toolkit* zouden acties komen te staan die standaard ondernomen worden bij gesignaleerde geloofsvervolgung. De SGP ziet hierin als voordeel dat er geen discussie meer hoeft te ontstaan over de vraag of verdrukking van christenen aan de orde gesteld moet worden. Pragmatische en politieke overwegingen spelen dus op het moment van geconstateerde geloofsvervolgung en het ondernemen van actie hiertegen geen rol. Nadeel van deze wat meer procedurele aanpak kan zijn dat de aangesproken landen de signalen minder serieus nemen, omdat de kans bestaat dat het frequente standaardbrieven worden die verder geen gevolgen hebben. Toch is het beter geloofsvervolgung consequent aan de orde te stellen om aan te geven dat vanuit Europa meer gelet wordt op juist deze belangrijke zaken. Het is hoe dan ook een goed signaal als landen waarin christenen vervolgd worden meer uit Europa horen over de geloofsvervolgung, dan over handelscontracten, economische samenwerking en ontwikkelingssamenwerking. Op dit moment lijkt de *toolkit* van de baan te zijn, nadat mevrouw Beatriz Loranço Didic namens het Spaanse Ministerie van Buitenlandse Zaken, op 3 maart 2010 uitsprak dat *'the Presidency, supported by other EU partners, has decided to push for an approach based more on action and less on*

*multiplying documents and papers.*²⁸ Dus niet meer papier produceren, maar effectieve actie ondernemen. Dat klinkt als muziek in de oren, maar het effect hiervan was bijvoorbeeld zichtbaar toen Marokko een grote groep christenen het land uitzette. Een aantal landen, waaronder Nederland en Spanje, trok aan de bel.²⁹ Veel andere EU-landen deden niets. Een *toolkit* zou hierin verandering kunnen brengen, als de gehele EU ertoe verplicht wordt actie te ondernemen. Op dit moment is invoering van de *toolkit* vooral gericht op bewustwording van betrokken ambtenaren en diplomaten en beschrijft het instrumenten die ingezet zouden kunnen worden. Het verdient aanbeveling dat de *toolkit* een meer verplicht karakter krijgt en deze inclusief voorgeschreven acties, onderdeel wordt van het Gemeenschappelijk buitenlands- en veiligheidsbeleid van de Europese Unie. Alle Europese lidstaten zijn dan zodoende gebonden aan actie.

Lijst met landen van bijzondere aandacht

In de Verenigde Staten is een systeem in gebruik waarin landen worden aangemerkt als 'landen van bijzondere aandacht'. Landen waar sprake is van ernstige geloofsvervolgung komen dan op een lijst met de naam 'Country of Particular Concern'.³⁰ Deze lijst wordt samengesteld door een agentschap van de Amerikaanse regering 'United States Commission on International Religious Freedom' die in het leven is geroepen in 1998 na aanneming van de 'International Religious Freedom Act'. De landen die op de lijst staan krijgen dan bijzondere aandacht van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Daarnaast doet het agentschap beleidsaanbevelingen. Deze worden overigens niet altijd overgenomen. Het is niet

---

²⁸ Beatriz Loranzo Didic namens Spaans Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Public hearing on Freedom of Religion or Belief in EU's External Relations*, 3 maart 2010

²⁹ Trouw, *Spanje: Marokko zet 130 christenen uit*, 16 juli 2010

³⁰ U.S. Department of State, *Countries of Particular Concern*, 2010

enkel symboolpolitiek om een dergelijke lijst te hantieren. Het kan een duidelijk signaal afgeven aan de betreffende landen zelf en daarnaast helpt het ook in het politieke proces, om duidelijke lijnen en focuspunten op te stellen. Anders ontstaat het risico dat er teveel adhoc wordt gewerkt. Omdat in de VS reeds gewerkt wordt met een dergelijke lijst, pleit de SGP ervoor om in te zetten bij de EU dat de Europese Commissie deze lijst overneemt en gezamenlijk met de regering van de VS actie onderneemt. Het economische blok dat zich gezamenlijk tegen bepaalde landen keert wordt op deze manier steeds groter. Er moet in ieder geval gewaakt worden voor het dreigende probleem dat het plaatsen van een land op een dergelijke lijst, verder niet vervolgd wordt door actie. Een voorbeeld hiervan is te zien bij de Verenigde Staten, waar gewerkt wordt met een *CPC-systeem (Country of Particular Concern)*. Saoedi-Arabië staat al enkele jaren op de lijst, maar verder heeft dit weinig merkbare gevolgen voor de verhoudingen tussen de VS en Saoedi-Arabië.

FOTO

7. Aanbevelingen

Alle in deze fractienotitie genoemde aanbevelingen staan hieronder opgesomd, verdeeld in een nationale en internationale categorie.

Aanbevelingen voor Nederlands beleid

- Inzet tegen geloofsvervolging moet één van de speerpunten worden van het mensenrechtenbeleid. Verdergaande verbreding van het thema mensenrechten is daarom ongewenst. Verbreding van het mensenrechtenbeleid mag niet ten koste gaan van het bestrijden van geloofsvervolging.
- Het Ministerie van Buitenlandse Zaken moet de pilot beleidsintensivering godsdienstvrijheid ook na de evaluatie 2010 voortzetten.
- Het ontbieden van een ambassadeur in het geval van geloofsvervolging in het desbetreffende land, dient vaker te gebeuren. Eventuele economische risico's die hieraan verbonden zouden kunnen zijn zal Nederland in het belang van het verbeteren van de positie van vervolgte gelovigen, moeten accepteren.
- Nederland moet bevorderen dat landen waar sprake is van geloofsvervolging, geen deel meer uitmaken van organen van de VN op het gebied van mensenrechten. Dat is niet alleen een duidelijk signaal, maar ook een middel om de slagkracht van deze organen te verbeteren.
- Nederland moet maatschappelijk verantwoord ondernemen van bedrijven verder stimuleren en in proberen te zetten in de strijd tegen geloofsvervolging.
- De Nederlandse regering moet het pleidooi steunen van Europarlementariërs die voorstellen dat vanuit de EU geen handelsakkoorden meer gesloten worden met landen die gelovigen vervolgen.

- Aanpak van geloofsvervolgung moet niet een incidenteel karakter krijgen. Daarom verdient het aanbeveling om kennis te nemen van voortgangsrapportages en andere rapporten over geloofsvervolgung afkomstig van ngo's, vanuit de EU of de VN zodat er een duidelijk lijn komt in de agendering en aanpak van geloofsvervolgung.
- Nederland moet vaker proberen om met bevriende landen samen op te trekken als er actie ondernomen moet worden tegen geloofsvervolgung. Voor de kracht en de snelheid van de boodschap kan dit beter zijn, dan te wachten op unanieme steun binnen EU-verband of VN-verband.
- Bundel beschikbare informatie over mensenrechtensituaties. De kans bestaat nu nog dat verschillende ministeries en instellingen langs elkaar heen werken.
- Het is van belang te blijven investeren in bilaterale contacten met mede-EU-landen om tot een gemeenschappelijk proactief mensenrechtenbeleid te komen.
- De rapporten van de VN-rapporteur voor de vrijheid van godsdienst of overtuiging moeten ook in Nederland meer gebruikt worden.
- Om in de Nederlandse politiek godsdienstvrijheid en de Nederlandse inzet meer aandacht te geven, moet jaarlijks een debat plaatsvinden in de Tweede Kamer over dit onderwerp. De publicatie van de Nederlandse mensenrechtenrapportage of een VN-rapport voor de vrijheid van godsdienst of overtuiging zou een goed moment daarvoor zijn. Het debat vindt dan plaats aan de hand van de rapporten en verslagen van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, de Europese Unie, de Verenigde Naties, de OVSE en verschillende ngo's.

Aanbevelingen over internationale politiek

- Het tegengaan van geloofsvervolging moet bij de topprioriteiten gaan behoren van het Europese beleid en bij de Verenigde Naties. De Nederlandse vertegenwoordiging bij beide organen moeten hierop aandringen.
- Europa moet meer economische samenwerking zoeken met landen als Brazilië, Zuid-Korea en Japan, in plaats van China.
- Binnen de Europese Unie moet, alvorens er weer een EU-China top wordt gehouden, een gezamenlijk en ondubbelzinnig China-beleid komen. Tegenover grootmacht China moet Europa met één mond spreken.
- Binnen de Europese Unie moeten richtlijnen komen op het specifieke vlak van geloofsvervolging.
- De Hoge Vertegenwoordiger voor de Mensenrechten bij de Europese Commissie moet een meer zichtbare rol gaan spelen om te zorgen voor een optimale coördinatie van mensenrechtenbeleid in EU-kringen. Dit is overigens in overeenstemming met de strategische inzet van de Nederlandse regering.³¹
- De Europese Unie moet bij de regering van de Verenigde Staten aansluiting zoeken om het zogenoemde systeem van *Countries of Particular Concern* gezamenlijk te hanteren. De lijst wordt zo nog breder gesteund. De aanbevelingen dienen ook naar de Europese Commissie te worden gestuurd.
- Vanuit Europa mogen geen initiatieven worden gesteund van islamitische landen om *defamation* strafbaar te stellen, omdat zij hiermee christenvervolging juridisch willen rechtvaardigen.
- De Europese Commissie en de Raad van Europa moeten het pleidooi steunen van Europarlemen-

---

³¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Naar een menswaardig bestaan*, november 2007

tariërs die voorstellen dat vanuit de EU geen handelsakkoorden meer gesloten worden met landen die christenen vervolgen.

- Er moet een *early warning system* komen, om geloofsvervolging vroegtijdig te signaleren. De veldkantoren en ngo-medewerkers kunnen hierbij een belangrijke rol spelen.
- De wenselijkheid van een *Toolkit Freedom of Religion or Belief* moet worden onderzocht. Indien wordt afgezien van het gebruiken van een toolkit, moet beargumenteerd worden waarom.
- Nederland moet met zoveel mogelijk landen actie ondernemen tegen de resolutie van de Organisatie van de Islamitische Conferentie die godsdienstbelediging strafbaar wil stellen.
- De Verenigde Naties moeten er bij de uitvoering van hulpacties op letten dat christelijke minderheden niet achtergesteld worden.
- Wit-Rusland en Kazakstan mogen pas lid worden van de Raad van Europa als de mensenrechtensituatie acceptabel is. Nederland moet hierop mede toezien.
- De Minister van Buitenlandse Zaken moet onderzoeken of een comité binnen de Raad van Europa toegevoegde waarde heeft en realistisch is.
- De OVSE moet meer benut worden in de aanpak van geloofsvervolging.

FOTO

8. Samenvatting

De SGP-fractie wil de vinger leggen bij de vervolging van gelovigen in de wereld. In de meeste gevallen gaat het om christenvervolging. Ruim 200 miljoen christenen worden wereldwijd vervolgd vanwege het geloof. De aandacht hiervoor dreigt wel eens tekort te komen. Seculiere partijen en organisaties willen zich vaak niet mengen in geloofsdiscussies en zijn dan ook vaak huiverig om zich te bemoeien met gelovigen die vervolgd worden. Christelijke partijen worden vaak verweten dat ze meer uit eigen belang en met religieuze argumenten opkomen voor gelovigen. Hierdoor vallen vervolgde gelovigen vaak tussen wal en schip.

Gelukkig is er nog wel enige politieke aandacht voor geloofsvervolging. De SGP prijst onder andere de inspanningen van de vorige Minister van Buitenlandse Zaken. Hij presenteerde in 2007 een 'Mensenrechtenstrategie' waarin onder andere de Nederlandse aanpak van geloofsvervolging aan bod komt. De Mensenrechtenraad van de VN hebben een rapporteur aangesteld inzake vrijheid van religie of geloof. De Europese Unie heeft een buitenlands beleid waar mensenrechten een belangrijke rol in speelt. Over de resultaten van dit alles kan de SGP-fractie niet erg positief zijn. Behaalde resultaten blijven vaak steken op het organiseren van een gesprek of het schrijven van een rapport. Kort samengevat wil de SGP deze trend proberen te breken door het mensenrechtenbeleid meer toe te spitsen op geloofsvervolging, het vaker aanspreken van landen waar gelovigen vervolgd worden en het verbinden van consequenties. Met name bij de Europese Unie valt veel te verbeteren. De SGP-fractie vraagt aan de Minister van Buitenlandse Zaken om zich in EU-verband sterk te maken voor een gemeenschappelijk beleid dat erop gericht is om een zo groot mogelijk economisch blok te vormen tegen met name islamitische landen en China. Het kan niet langer zo zijn dat enerzijds miljardendeals worden gesloten, maar anderzijds de mensenrechtensituatie niet

verbetert. Ook zou er een meer structurele aanpak van geloofsvervolging moeten komen. Dit kan door onder andere te gaan werken met een *early warning system* een lijst van *Countries of Particular Concern* en een *Toolkit Freedom of Religion or Belief*. Nederland moet wat de SGP betreft stelling blijven nemen tegen resoluties van islamitische landen die belediging van religie strafbaar willen stellen. Het aannemen van dergelijke resoluties betekent namelijk een structurele verslechteringen van de mensenrechten.

Tenslotte pleit de SGP ervoor om jaarlijks een debat te organiseren in de Tweede Kamer aan de hand van een dossier rapportages en verslagen van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, de Europese Unie, de Verenigde Naties, de OVSE en ngo's.